

2. Bell D. Notes on the Post-industrial Society / D. Bell // The public Interest. – 1967. – № 7. – P. 102–118.
3. Collis B. New Possibilities for Teacher Education through Computer-based Communication Technologies / Betty Collis // Information Technologies in teacher education. Issues and experience in Transition. – Paris, 1995. – P. 51–67.
4. Goldschmid M. L. Teaching and Learning in Higher education: recent Trends / Marcel L. Goldschmid // Higher Education, Amsterdam. – 1976. – №5. – P. 437–456.
5. Houston W. R. Standards: the new road to quality in teacher education / W. R. Houston. – Leermesterschap, 1999. – P. 143–147.
6. Stowe Noel J. Periodization of the history of marketing thought / J. Noel Stowe. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faculty.quinnipiac.edu/CHARM/CHARM%20proceedings/CHARM%20article%20archive%20pdf%20format/Volume%201%201983/1%20stowe.pdf>.
7. Plomp E. Teaching and Learning for the Future / E. Plomp // COMMITT. – The Hague, 1996. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.efa.nl/publicaties/docs/Committ.pdf>
8. Snoek M. Teacher Education in The Netherlands: Change of Gear / M. Snoek, D. Wielenga. – Netherlands, 2001. – 48 p.
9. Snoek M. Teacher Education: Issues of competence and professionalism, Policies and Practices in the Netherlands / M. Snoek. – Amsterdam, 2011. – 21 p.
10. Swennena A. The development of the professional Identity of two teacher educators in the context of Dutch teacher education / A. Swennena, M. Volmana, M. van Essenb // European journal of Teacher Education – 2008. – Vol. 31. – P. 169–184.

УДК 378(73)(45)

Покотило П. Г.

аспірант кафедри психології і педагогіки
Київського національного лінгвістичного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВИЩОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ПРОГРАМ У США

Стаття присвячена розгляду системи освіти в США, особливостей університетських програм США, також розглядаються приклади та специфіка їх впровадження.

Ключові слова: освіта США, кредит, магістр.

Покотило П. Г. Особенности высшего филологического образования и университетских программ в США. *Статья посвящена рассмотрению системы образования в США, особенностей университетских программ США, также рассматриваются примеры и специфика их использования.*

Ключевые слова: образование США, кредит, магистр.

Pocotilo P. Peculiarities of higher philological education and university programs in the U.S. *The article is devoted to the education system in the U.S., features U.S. university programs are also considered examples and specific of implementation.*

Key words : Education USA, Credit, MA.

Досвід США є корисним для вітчизняної практики мовної освіти з огляду на такі обставини: по-перше, Україна, як і США, є полікультурною державою, що визначає особливості мовної політики. По-друге, американська вища освіта зароджувалась як ступенева, і бакалаврська підготовка була від самого початку її першою ланкою. По-третє, США постійно акумулювали передовий світовий досвід в сфері освіти, пристосовуючи його до потреб свого суспільства.

Протягом останніх десятиріч викладання іноземних мов у США характеризувалося впровадженням різних форм організації і методів, які заслуговують на увагу з огляду на необхідність вдосконалення мовної підготовки вітчизняних фахівців. Дослідження науковців за останнє десятиріччя висвітлюють розвиток світових педагогічних тенденцій. Зокрема, питанням розвитку ступеневої вищої освіти присвячені роботи В. П. Андрущенко, В. І. Астахової, Б. Л. Вульфсона, Т. С. Георгієвої, М. М. Дарманського, А. М. Джурина, М. Б. Євтуха, К. В. Корсака, В. К. Майборода, С. Ю. Ніколаєвої, Н. Г. Ничкало, О. В. Сухомлинської. Особливості вищої освіти в США розглянуті в працях Р. А. Беланової, Т. С. Георгієвої, Г. Д. Дмитрієва, С. А. Калашнікової, Я. С. Колибабюк, Н. М. Лизунової, І. В. Пентіної, І. О. Радіонової, С. Т. Різниченко, С. М. Романової, Л. Є. Смалько та інших.

Різні аспекти вищої освіти США проаналізовані у докторських дисертаціях О. В. Глузмана, Т. С. Кошманової, М. П. Лещенко, В. О. Кудін схарактеризував систему професійної освіти США, О. П. Ліщинський зіставив становлення і розвиток базисного етапу в системах вищої освіти США і України.

Питанням викладання іноземних мов в університетах США присвячені праці Ж. А. Антонович, К. М. Карапетяна, С. М. Макушевої; особливостям двомовного навчання у США – дослідження Р. І. Антонюк.

Значним джерелом для вивчення американської освітньої системи є праці Дж. Бен-Девіда, І. Р. Ауербаха, Дж. Брофі, Г. Перкінсона, О. Оришкевича, П. Сеттлера, Дж. Брубакера, Р. Сторра, Ч. Дж. Пінга, Дж. Бічампа, Дж. Барроу, Г. Флендерса, Д. Хеннінгс, Н. Граунлунда та інших американських науковців.

Багато університетів і коледжів, як приватних, так і громадських, мають високу репутацію, пропонуючи цікаві програми і даючи своїм студентам відмінну освіту.

Більшість із них відповідають усім вимогам. У той же час деякі навчальні заклади дають середній рівень освіти, і їх студенти не завжди стають вченими, видатними діячами, професіоналами у своїй справі. Престижність того чи іншого навчального закладу визначається якістю викладання, наявністю технічних засобів навчання, потужністю бібліотек, наявністю спеціальних навчальних курсів, а також числом і рівнем підготовки абітурієнтів, які до них вступають, тобто на яких умовах певний навчальний заклад відбирає своїх студентів. Всі ці фактори доповнюють один одного.

Слід зауважити, що система вищої освіти США характеризується високим рівнем індивідуалізації. Цей механізм базується на методі модулів та залікових одиниць і враховує не тільки схильність та інтереси кожного студента, а й його інтелектуальні та фізичні можливості.

Особливості індивідуального навчання полягають у наступному: відсутність жорстких термінів часу, виділені на вивчення курсу, що дозволяє студенту просуватися у студіюванні навчального матеріалу зі швидкістю, яка відповідає його здібностям; суворі вимоги повного засвоєння навчального матеріалу та можливість перейти до нових тем тільки після засвоєння попередніх; складання програми навчання самим студентом за допомогою комп'ютера та під методичним керівництвом викладача; використання лекцій "тільки як форми спрямування у навчання, а не основного джерела інформації; необхідність студенту самостійно навчатися, критично мислити, творчо підходити до навчального процесу; підвищення ролі письмових робіт; використання спеціального персоналу методистів-консультантів (інспекторів) для багаторазової перевірки знань, негайного підбиття підсумків роботи студента, корекції спрямування самостійного навчального процесу, керівництва та нагляду за процесом оволодіння знаннями [11, с. 175].

Дослідники стверджують, і з цим варто погодитись, що американська система індивідуального навчання прищеплює навички самостійної роботи, «вчить студентів навчатися», дозволяє використовувати старшокурсників як консультантів (інспекторів) для допомоги молодшим у самостійному навчанні [6, с. 96].

Індивідуалізації підготовки студентів також сприяє сама технологія навчання: не існує такого поняття, як академічна група чи фіксований термін навчання. Після засвоєння необхідної кількості навчальних дисциплін із необхідним терміном навчання, отримавши при цьому позитивні оцінки за результатами фінальних тестів, студенти отримують градації: Freshmen (що приблизно відповідає поняттю «першокурсники»); Sophomores («другокурсники»); Juniors («третьокурсники»); Senior («студенти четвертого курсу»); Graduate Students («п'ятикурсники»).

На наш погляд, дуже позитивною особливістю американської системи є можливість студента змінити вибір своєї спеціальності впродовж навчання. Кожен студент разом з академічним куратором (Academic Adviser) розробляє навчальний план на кожен семестр, погоджує його з кафедрами, затверджує в деканаті. Здібний студент при вдалому плануванні може отримати ступінь бакалавра за чотири роки, інші можуть вчитися і довше.

Кожна дисципліна, як правило, має декілька ступенів складності. В залежності від вступних іспитів, студент може обрати той чи інший рівень складності. Цікавим є те, що курси, які вивчаються більшою частиною студентів, можуть повторюватись до чотирьох разів на день.

Державні заклади освіти схвалюють набір студентом великої кількості курсів на один семестр, бо педагогічна громадськість зацікавлена в тому, щоб студент якомога швидше завершив навчання. У недержавних вищих навчальних закладах прийняте правило: студент має вивчати не більше 5–6 предметів на семестр (він не в змозі добре опанувати велику кількість матеріалу за такий проміжок часу) [8, с. 23].

Американські вищі навчальні заклади надають студенту багато додаткових індивідуальних можливостей щодо своєї підготовки. Наприклад, у центрі письмового мовлення (Writing Center) студент може отримати додаткову інформацію про те, як правильно робити різні доповіді, презентації, письмові тести; у центрі розвитку кар'єри (Career Development Center) студентам допомагають працевлаштуватись, запропонувавши роботу відповідно до інтересів і кваліфікації [2, с. 128].

Вагомість, значення того чи іншого курсу для студента визначається певними термінами. Зокрема, термін «Cr. Agr.» означає, що для того, щоб отримати кредит, окрім аудиторної роботи від студента вимагається робота з викладачем в позааудиторний час щонайменше 3 години щотижня. Термін «Cr. R.» означає, що цей курс є додатковим до якогось курсу і самостійно не заслуговує на кредит. Терміном «DL» (dual-listed courses) визначено подвійні курси, які можуть відвідувати одночасно як молодші студенти, так і студенти-випускники, отримуючи при цьому різні кредити. Різниця полягає лише в тому, що студенти-випускники повинні виконати додаткову роботу (додаткове читання, проекти, екзамени чи інші завдання, визначені інструктором) [10, с. 73].

Досить привабливою в системі американської освіти є тенденція до об'єднання навчальних закладів у розв'язанні освітніх завдань. Об'єднуючи свої зусилля, навчальні заклади тісно кооперуються завдяки спільному органу управління, одночасно зберігаючи свою самостійність. Наприклад, при кооперації гуманітарного і технічного коледжів розширюється програма підготовки студентів. Навчаючись у гуманітарному коледжі, студент протягом трьох років отримує ступінь бакалавра гуманітарних наук, а протягом двох років додаткового навчання – ступінь бакалавра технічних наук. Подібні можливості можуть реалізувати і студенти технічного коледжу.

Як приклад інтеграції різних типів навчальних закладів можна навести структуру Стенфордського університету, до якого входять: Школа бізнесу; Харчовий науково-дослідний інститут; Медичний коледж;

Юридичний інститут. Зазвичай, великі університети створюють навчальні заклади-супутники для апробації різних нововведень. Так, Стенфордський університет створив коледж з проблем освіти, що розробляє програми та готує спеціалістів з теорії та практики фахівців з організації вищої освіти [3, с. 100].

Останнім часом активізувалася співпраця вищих професійних навчальних закладів, особливо технічних, з підприємствами. «Кооперативне навчання», яке пропонує близько третини ВНЗ США, поєднує теоретичне навчання з безпосередньою практичною підготовкою на виробництві. Наприклад, коледж університету штату Айова пропонує студентам програму (Cooperative Educational Program), яка допомагає студентам в умовах коледжу ознайомитися з умовами роботи за фахом та оволодіти практичним досвідом майбутньої професійної діяльності [12, с. 175].

В останні два десятиліття американські коледжі часто піддаються критиці за те, що вони виключають з програми навчання багато обов'язкових предметів і пропонують студентам надмірну кількість факультативних дисциплін. Ще в середині 1980-х рр. Асоціація американських коледжів опублікувала доповідь, в якій закликала до викладання всім студентам предметів, що забезпечують необхідний рівень загальних знань.

В аналогічній доповіді «Зацікавленість у навчанні», опублікованій Національним інститутом освіти, був зроблений висновок про те, що програма навчання в коледжах носить «занадто виробничий характер». У доповіді також виражалося занепокоєння з приводу того, що пропонована коледжами освіта не прищеплює студентам «загальних понять і цінностей», традиційно об'єднуючих американців, отже, ВНЗ втрачають свою соціально-інтегративну функцію [5, с. 75].

Ці доповіді з'явилися саме в той час, коли отримала розвиток тенденція поступової відмови від гуманітарної освіти, її витіснення спеціальними дисциплінами у неуніверситетські сектори.

У 2002 р. близько 60% всіх присуджених ступенів бакалавра припадала на такі галузі, як підприємництво і управління, телекомунікації, комп'ютерні технології та інформатика, техніка і медичні науки.

Сьогодні Американська асоціація коледжів декларує свою готовність вводити спеціальні програми, спрямовані на зберігання «неприкладного компонента» викладання в чотирирічних коледжах, адже у випадку зникнення тенденції, що намітилася, прірва між університетським і неуніверситетськими секторами вищої освіти в майбутньому може породити серйозні соціальні проблеми.

Якщо чотирирічні коледжі в масі своїй орієнтовані на поточну підготовку бакалаврів, то дворічні коледжі схожі з вітчизняними середніми спеціальними навчальними закладами. По закінченні такого коледжу студент отримує ступінь Associate Degree (ад'юнкт-бакалавра), який дозволяє продовжити навчання на третьому курсі університету або почати працювати на молодших посадах у будь-якій компанії США.

Вважається, що до видатних досягнень американської вищої освіти належить найновіша і найпотужніша у світі матеріально-технічна база. Провідні вищі навчальні заклади мають можливість використовувати у своїй науково-педагогічній діяльності унікальні експериментальні й одиничні зразки найновіших досягнень американської промисловості, науки, техніки і технологій, не кажучи вже про наявність у багатьох більш-менш вагомих вищих закладах освіти всього необхідного обладнання з широкою гамою того, що є у світі, а також сучасних навчально-методичних комплексів, які включають в себе таке необхідне для ефективної та кваліфікованої самостійної роботи студентів, як підручники енциклопедичного характеру, тексти лекцій, зошити для самостійної роботи та виконання тестів і контрольних завдань, збірки тестів і контрольних завдань, комп'ютерне обладнання, тощо [7, с. 67].

Оцінювання якості освітніх програм у США є важливим аспектом функціонування будь-якого закладу освіти, адже вона впливає на зміну змістового та організаційного компонентів програми.

Особливими рисами американської вищої освіти є її автономність, здійснення колегіального оцінювання діяльності ВНЗ і викладачів зокрема (peerreview), акредитація та сертифікація, засобами якої здійснюється контроль за якістю [1, с. 42].

Велика кількість навчальних закладів вищої освіти у США зумовлює сильну конкуренцію на освітньому ринку, що стимулює ВНЗ до постійного пошуку шляхів покращення навчальних програм і функціонування самих ВНЗ, тому, з огляду на це, забезпечення якості надання освітніх послуг для американських університетів є не просто поняттям престижу, але й необхідністю.

Галузь знань «Педагогічна освіта» для бакалаврів у вищих навчальних закладах США представлена такими магістерськими програмами: магістр мистецтв у галузі навчання англійської мови; магістр мистецтв у галузі навчання викладання англійської мови; магістр наук з освіти з викладання англійської мови [2, с. 126].

Зміст професійної підготовки до викладацької діяльності, наприклад, в Україні регулюється державними нормативно-правовими документами. У США натомість це вирішує кожний штат. Отримати ліцензію на право викладати можна лише за умови завершення повного циклу магістерської підготовки (сам університет на відміну від українських чи російських ВНЗ не надає ліцензії, лише рекомендує присудження її певному студенту) й успішного складання професійного іспиту в спеціальній Комісії штату з професійних стандартів.

Креативно-інноваційна стратегія організації навчального процесу у вищій школі США спрямована на зміну лекційних стратегій; вони орієнтовані на співтворчість і співміркування лектора і слухачів. Запроваджуються лекції-діалоги, лекції-візуалізації, лекції-дискусії. Практичні заняття наповнені

різноманітними формами й евристичними методами (мозкова атака, колективна записна книжка), навчальними дискусіями (круглий стіл, ток-шоу, засідання експертної групи, акваріум), імітаційними іграми.

Використовують проблемні медіатехнології (аналіз сюжету, ситуацій, характерів персонажів, авторської позиції, зіставлення різних позицій), евристичні, дослідницькі методи (перевірка гіпотез, моделювання) з опорою на ігрові завдання, театралізовані постановки. Інноваційні заняття, розвинута система консультацій вимагають систематичної підготовки їх учасників, стимулюють розвиток творчої мисленнєвої активності, вироблення здатності до глибокого аналізу фактів, критичних суджень.

За академічною традицією у США іноземні мови поділяються на сучасні (modern) та класичні (classical), тобто мови античності, грецьку та латину. Якщо мова і література вивчаються у ширшому культурному контексті, то такі програми носять назву мовних студій та античних (класичних) студій відповідно. Розглянемо магістерські програми лише з сучасних іноземних мов, поділяючи їх на дві групи, залежно від широти підготовки:

- 1) сучасні іноземні мови;
- 2) студії з сучасних іноземних мов.

Вступні вимоги до магістратури різняться від певного рівня володіння сучасною іноземною мовою. До ступеня бакалавра з обраної спеціальності також може вимагатися і твір-аналіз літературної, культурної або історичної проблеми [4]. Спільним для усіх програм підготовки магістрів з іноземних мов є використання індивідуального списку літератури, яку має прочитати магістрант. Він базується на загальному списку літератури та, зазвичай, має містити не менше п'ятнадцяти творів і затверджується у перший семестр навчання за програмою.

Так, першу групу утворюють спеціальності:

1. Магістр мистецтв з сучасної іноземної мови.
2. Магістр філософії з сучасної іноземної мови.
3. Магістр мистецтв з сучасної іноземної мови та літератури.

Їх можна охарактеризувати як академічно спрямовані з наголосом на літературі, хоча деякі з них містять елементи професіоналізації.

Так, поряд з літературним профілем програм, можливі спеціалізації у кіномистецтві, лінгвістиці, прикладній лінгвістиці, театральних студіях; психоаналізі, гендерних студіях, текстології; викладанні мови як іноземної: в іноземній мові професійного спрямування [4].

Кількість навчальних кредитів, які потрібно опанувати для отримання диплома, варіюється від тридцяти до сімдесяти залежно від інтенсивності мовної підготовки.

Кульмінацією навчання за програмою може виступати:

- три екзамени (з першої іноземної мови, з другої іноземної мови, з фаху);
- комплексний екзамен з фаху (усна та письмова складові);
- дисертація або дослідження; разом і екзамени, і дослідження;
- упорядкування портфоліо.

Перший екзамен може бути з історії літератури з урахуванням індивідуального списку літератури, а другий – аналіз тексту у культурному та історичному контексті. Один з екзаменів відбувається іноземною мовою. Комплексний екзамен будується так: спочатку відбувається письмова частина, коли студенту пропонується низка питань з теорії та історії літератури. Студент розкриває питання, працюючи вдома найчастіше протягом двох діб, хоча у деяких університетах цей термін може становити і вісім годин, і тиждень. Такий екзамен називається «домашній» (home-taken exam, take-home exam, дослівно «взятий додому»).

Усна частина екзамену відбувається через два тижні після письмової у формі бесіди за студентським есе письмового екзамену, матеріалами дисертації або портфоліо та індивідуальним списком літератури [4, с. 7].

Програма магістра мистецтв з сучасної іноземної мови та літератури відрізняється від програми магістра мистецтв з сучасної іноземної мови значно глибшим вивченням літератури. Так, у магістерській програмі з французької мови та франкомовної літератури (літератури колишніх колоній Франції) в університеті Пітсбурга сім з восьми навчальних курсів мають бути з французької літератури та культури, хоча семінарська дослідницька робота, як варіант кульмінаційного досвіду, виконується французькою мовою [7, с. 47].

Ступінь магістра філософії засвідчує поглиблену науково-педагогічну підготовку. Для його отримання передбачається опанування додаткових десяти курсів (зазвичай, ті курси, які не були обрані при попередньому навчанні) та стажування в університеті [2].

Програми підготовки з іншомовних студій характеризуються більшим рівнем професіоналізації завдяки міждисциплінарному характеру. Іноземна мова вивчається у контексті національної культури, історії, філософії тощо та суміжних галузей на кшталт політології, економіки, археології. Отже, виділяються академічна і професійна спеціальності відповідно:

1. Магістр мистецтв із сучасних мовних студій.
2. Професійний магістр із сучасних мовних студій.

Навіть спеціальність академічного спрямування зазнає впливу професіоналізації на кшталт можливості навчання у країні, де розмовляють мовою [9] або паралельним навчанням за програмою MBA, коли у результаті отримується подвійний магістерський ступінь [3, с. 95]. Також можна зауважити, що подвійні програми

розраховані на осіб, які бажають займатися міжнародною економікою або вести власну підприємницьку діяльність у цих країнах, особливо азійських, тому потребують поглибленого знання азійських культурних особливостей.

Подальше вивчення специфіки спеціальностей, системи підготовки з іншомовних студій, у тому числі підготовки фахівців магістерського рівня, особливостей екзаменаційної структури видається актуальним, дає можливість для використання окремих елементів освітнього процесу, цілих методичних комплексів у майбутньому у вищій мовній освіті України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бедный А. Б. Организация инновационной деятельности в университетах США / А. Б. Бедный // Сборник информационно-аналитических материалов. – Н. Новгород : Изд-во ННГУ, 2011.
2. Беланова Р. А. Концептуальні ідеї гуманізації підготовки студентів в класичних університетах (Україна – США) / Р. А. Беланова // Теоретичні питання освіти і виховання : збірник наукових праць. – К. : Вид. центр КДЛУ, 2001. – Випуск 17. – С. 126–130.
3. Брюс Д. Система высшего образования в США: структура, руководство, финансирование / Д. Брюс // Университетское управление. – 2003. – № 5-6 (28). – С. 92–102.
4. Вахштайн В. С. Система высшего образования США // Актуальные вопросы развития образования в странах ОЭСР / В. С. Вахштайн; отв. ред. М. В. Ларионова. – М. : Издательский дом ГУ ВШЭ, 2005.
5. Зварич І. М. Засади педагогічного контролю й оцінювання знань студентів США / І. М. Зварич // Рідна школа. – 2004. – № 2. – С. 75–76.
6. Зіноватна О. М. Професійна підготовка філологів магістерського рівня в університетах США : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олександра Миколаївна Зіноватна. – Черкаси, 2011. – 300 с
7. Капранова В. А. Американская высшая школа: взгляд со стороны / В. А. Капранова // Высшая школа. – 2002. – № 5. – С. 65–68.
8. Корсунов В. И. Образование и педагогика в США на современном этапе : учебное пособие / В. И. Корсунов. – Южно-Сахалинск : Изд-во СахГУ, 2004. – 76 с.
9. Корсунов В. И. Перспективы развития высшей школы США / В. И. Корсунов // Педагогика. – 2009. – № 5. – С. 116–124.
10. Мартинюк О. В. Перспективи впровадження прогресивного досвіду США у вітчизняну систему професійної освіти магістрів перекладу / О. В. Мартинюк // Удосконалення форм і методів підготовки професійно компетентних працівників освіти : зб. Матеріалів Міжнарод. наук.-практ. конф., 19–20 квітня 2011 р. – Черкаси : Вид. відділ ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – С. 73–74.
11. Ничкало Н. Г. Професійна освіта в зарубіжних країнах : монографія / Н. Г. Ничкало, В. О. Кудін. – Черкаси : Вибір, 2002. – 322 с
12. Розвиток освітніх систем у глобальному вимірі: тенденції і прогнози : матеріали міжнародної наукової конференції (26–27 травня 2011 р.). – Частина 1. – Умань : ПП Жовтий, 2011. – 213 с.

УДК 37.013.74:81' 246.3

Першукова О.

канд. пед. наук, докторант Інституту педагогіки НАПН України

ЕВОЛЮЦІЯ ІДЕЙ БАГАТОМОВНОСТІ В ОСВІТІ ШКОЛЯРІВ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

У статті проведено ретроспективний аналіз найбільш видатних робіт зарубіжних дослідників освітнього аспекту багатомовності.

Ключові слова: багатомовність, багатомовна освіта, інтелектуальний розвиток школярів, багатомовна компетентність, шкільна освіта в країнах Західної Європи.

Оксана Першукова. Еволюція ідей многоязычия в образовании школьников западноевропейских стран. В статье предпринят ретроспективный анализ наиболее значимых работ зарубежных исследователей, посвященных образовательному аспекту многоязычия.

Ключевые слова: многоязычие, многоязычное образование, интеллектуальное развитие школьников, многоязычная компетентность, школьное образование в странах Западной Европы.

Oksana Pershukova. The ideas of multilingualism evolution in the education of schoolchildren in western european countries. The author attempts to give a retrospective analysis of the most significant works of foreign investigators devoted to educational aspects of plurilingualism.

Key words: multilingualism, plurilingual education, schoolchildren's intellectual development, plurilingual competence, school education in the countries of Western Europe.

Проблема впливу багатомовності на когнітивний розвиток дитини залишалася предметом запеклих дискусій впродовж тривалого періоду в історії науки. Її актуалізації у другій половині ХХ ст. в Європі та світі сприяли як нагальні потреби спілкування, так і усвідомлення необхідності збереження і розвитку численних зникаючих мов. Це сприяло проведенню досліджень у різних галузях знань, і хоча вони проходилися за відсутності певної методичної основи, але мали значний вплив на становлення фахівців. На межі ХІХ–ХХ ст. немало науковців виражали різко негативне ставлення до багатомовності. Серед найбільш відомих робота